

Õpilaste kogemused kiusamisega 2022. aasta KiVa programmi õpilasküsitluse põhjal

---

Raporti koostas Kristiina Treial, SA Kiusamisvaba Kool

**Kiusamisvaba
Kool**

Viitamine: Treial, K (2022). *Õpilaste kogemused kiusamisega 2022. aasta KiVa programmi õpilasküsitluse põhjal*. SA Kiusamisvaba Kool

TÄNAME

Balti Uuringute Instituuti ja David McBeed abi eest andmete analüüsimisel.

KiVa programmi rakendamist ja programmi levikut Eesti õpilasteni on 2021/2022. õppeaastal toetanud Haridus- ja teadusministeerium, Justiitsministeeriumi Norra finantsmehhanismidest 2014–2021 projekti „Nooresõbralik õigussüsteem“ <<https://www.just.ee/kuritegevus-ja-selle-ennetus/lapsed-ja-noored/nooresobralik-oigussusteem>> raames, Aktiivsete Kodanike Fond projekti „Tõenduspõhine kiusuennetus ka III ja IV kooliastmele“ raames ning paljud annetajad ja toetajad.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens** fund

Avatud Eesti Fond
Open Estonia Foundation

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
METOODIKA	3
Valim.....	3
Hinnatud näitajad.....	4
Andmeanalüüs.....	4
TULEMUSED	5
KOGEMUSED KIUSAMISEGA.....	5
Kiusajad ja ohvrid.....	5
Neli kiusamisega seotud rolli.....	7
Ohvrite kogemused	7
Küberkiusamine.....	9
Keha ja seksuaalsusega seotud kiusamine.....	10
Üksildus.....	13
Heaolu ja aktsepteeritus klassis.....	14
ÕPILASTE TAGASISIDE KiVa PROGRAMMILE NENDE KOOLIS	16
LÜHIKOKKUVÕTE	18
VIITED	20
LISA 1. Kiusamiskogemuste ja üksilduse võrdlused - logistilise regressiooni tulemused	22
LISA 2. Logistiliste regressioonanalüüside marginaalid	26
LISA 3. Tajutud aktsepteeritus ja heaolu - mitmese regressiooni tulemused	27

SISSEJUHATUS

Aastast 2013 viiakse KiVa programmiga liitunud koolide 1.—6. klassi õpilaste hulgas igal kevadel läbi õpilasküsitlus. 2020. aastast vastavad ka 7.—9. klassi õpilased. Küsitluse eesmärk on kaardistada õpilaste kogemusi kiusamise, heaolu ning KiVa programmi kasutamise kohta.

Üle kahe aasta toimus seekordne õpilasküsitlus juba mitu aastat kestnud koroonaviiruse kriisi järel peaaegu normaliseerunud oludes, ilma eelneva üleriigilise distantsõppe perioodita. Küll aga on keeruliste aegade jäljed ka KiVa-tundide õpilünkade näol kiusuennetuse tulemuslikkust ilmselt päris palju mõjutamas. Kas kiusamise näitajad on jõudnud tagasi viiruskriisi eelsele tasemele? Mida teevad õpilaste heaolunäitajad? Kuidas on läinud KiVa programmi kasutamisega? Neile küsimustele käesolevas raportis vastuseid otsitakse.

Esmakordselt valmib küsitluse raport koostöös Balti Uuringute Instituudiga, kes toetas andmete analüüsimisega.

METOODIKA

Küsitluse meetodika on välja töötatud Soomes Turu Ülikoolis ja selle on kohandanud SA Kiusamisvaba Kool meeskond (vaata kohandamise ja testimise protseduuri kohta põhjalikumalt Treial, 2016). Küsitluse toimumisest teavitavad koolid lapsevanemaid SA väljatöötatud teavituskirjaga igal õppeaastal enne küsitluse algust. Nii lapsevanematel kui ka õpilastel endil on õigus igal ajal vastamisest loobuda.

Veebipõhise küsitlust viisid läbi klassijuhatajad või KiVa-tiimi liikmed, kes said selleks Sihtasutuselt eelnevalt kirjalikud üksikasjalised juhised. Küsitlus oli anonüümne, ühegi õpilase nime ei küsitud. Õpilastelt küsiti tema klassi numbrit (nt 3. klass) ja sugu. 2022. aastal lisati esmakordselt 2021. aastal vastanud õpilaste pöördumiste tulemusel 7.-9. klassi ankeedis lisaks poisi ja tüdruku variandile ka kolmas variant „muu“.

Iga kool saab Turu Ülikoolilt KiVa programmi siseveebi kaudu enda tulemuste kohta ülevaate võrdlusena teiste KiVa-koolidega. Siinse raporti on koostanud SA Kiusamisvaba Kool ja selles antakse tervikülevaate kogu küsitluse tulemustest. Ühegi kooli nime tulemustega seoses ei mainita.

Valim

2022. aasta kevadel vastas küsitlusele kokku 29817 õpilast, analüüsi kaasati 29739 piisavalt täidetud ankeeti. Vastanutest 49,6% poisid, III kooliastmes jaotusid vastajad 47,7% nii poisse kui tüdrukuid, 4,6% valis variandi „muu“. Vastajad olid 111 koolist ja õppekohast: see oli 97% sügisel programmi rakendamisega jätkavatest ja rakendamist alustavatest KiVa-koolidest. Vastanud koolide hulgas oli 13 programmiga 2022. aasta sügisel alles alustavat kooli (*Alustav*), 9 esimest aastat ja 89 juba mitmendat aastat programmi rakendavat kooli. Ühe kooli õpilased vastasid inglise keeles (276 õpilast), neid eraldi võrdlusgrupina erinevate keelegruppide võrdlevasse analüüsi ei kaasatud.

Vene keeles vastasid 19 kooli (9965 õpilast). Esinduslik arv vastajaid oli kõigis kolmes kooliastmes (tabel 1).

Tabel 1. Koolide ja õpilaste arvud erineva staažiga KiVa-kogemuse ja kooliastmete lõikes.

	Koole	1. kooliaste	2. kooliaste	3. kooliaste	Kokku
Alustaja	13	1124	1233	1111	3468
KiVa-kool	98	9325	9681	7265	26271
Kokku	111	10449	10914	8376	29739

Hinnatud näitajad

ÕPILASTE KOGEMUSED KIUSAMISEGA:

- TEISTE KIUSAMINE
- KIUSAMISE KOGEMINE
  - KUI KAUA?
  - KAS ON RÄÄKINUD?
- KÜBERKIUSAMISE KOGEMINE
- KEHA JA SEKSUAALSUSEGA SEOTUD KIUSAMISE KOGEMINE

ÕPILASTE HEAOLU NÄITAJAD:

- ÜKSILDUSE KOGEMINE
- TAJUTUD AKTSEPTEERITUS
- TAJUTUD HEAOLU JA KOOLI MEELDIMINE

ÕPILASTE TAGASISIDE KiVa-LE KOOLIS:

- TEADLIKKUS PROGRAMMIST JA TIIMIST
- KOGEMUSED TUNDIDE JA E-ÕPPEMÄNGUGA
- KiVa-VESTIDE KASUTUS
- VESTLUSTE TÕHUSUS

Joonis 1. Lühikokkuvõtte küsitlusega hinnatud näitajatest (meetodid on kirjeldatud tulemuste juures).

Andmeanalüüs

Raportis on esitatud kirjeldavad tulemused ja nende seletused. KiVa- ja alustavate koolide võrdlemisel üldiselt, kooliastmeti ja õppekeele rakendati regressioonanalüüsi ning kategooriaalse iseloomuga tulemuste korral logistilist regressiooni (võttes arvesse õpilaste kuulumist koolidesse). Nii KiVa kui alustavate koolide hulgas on lisaks eesti õppekeelega koolidele ka inglise ja vene õppekeelega ning keelekümbluskoolide. Logistilise regressiooni ja mitmese regressiooni mudelitesse kaasati ka koolide õppekeel (eesti keel vs vene keel/ keelekümblus; inglise keel jäeti välja, kuna selles keeles õpetatakse vaid ühes koolis). Logistilise regressioonanalüüside tulemused ja marginaalid on esitatud lisades 1-3. Jaotuste võrdlemisel kasutati ka Hii-ruut testi.

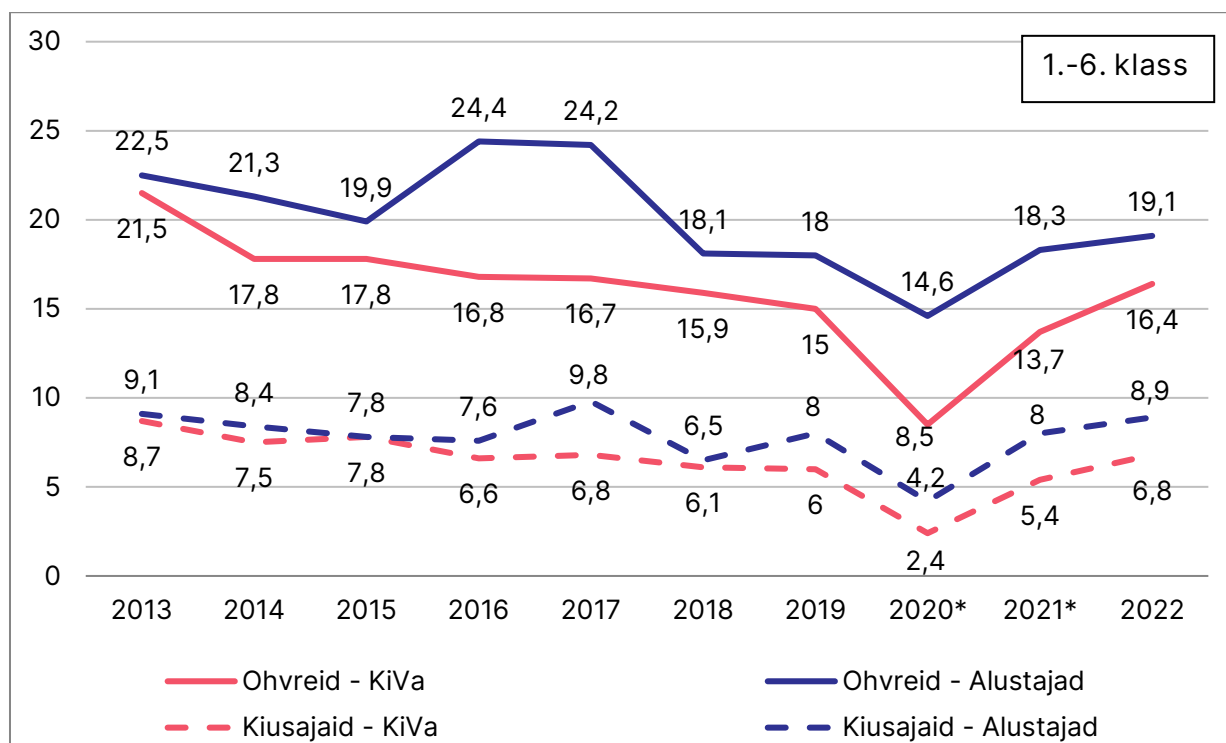
TULEMUSED

KOGEMUSED KIUSAMISEGA

Kiusajad ja ohvrid

Teiste kiusamise ja kiusamise all kannatamise kogemusi uuriti Olweuse kiusaja-ohvri küsimustikuga (Solberg & Olweus, 2003). Küsimustele eelneb põhjalik selgitus ja näited selle kohta, mis on kiusamine ja mis ei ole, et soodustada võimalikult täpset arusaamist kiusamise olemusest. Õpilastel paluti hinnata, kui sageli on nad viimase paari kuu jooksul ise teisi kiusanud või kiusamise all kannatanud. Hinnangud anti skaalal, kus 0 = üldse mitte, 1 = 1–2 korda, 2 = 2–3 korda kuus, 3 = umbes kord nädalas ja 4 = mitu korda nädalas. Kiusajaks või ohvriks liigitati õpilased, kes vastasid, et 2–3 korda kuus või sagedamini (vt täpsemalt Treial, 2016).

KiVa programmi on Eesti koolides kasutatud aastast 2013. Seni liitunud koolide tulemused näitavad, et kiusamise all kannatavate osakaalu õnnestub esimese KiVa-aastaga vähendada keskmiselt 22% (Treial, 2019). Sealt edasi saab oluliseks ülesandeks säilitada muutus või seda suurendada. Esmalt paigutame 2022. aasta kevade tulemused varasemate aastate tulemuste konteksti, seejärel vaatame selle aasta tulemustesse täpsemalt sisse. 2013. aastast alates saab võrrelda 1.–6. kl õpilaste tulemusi (vt joonis 2).

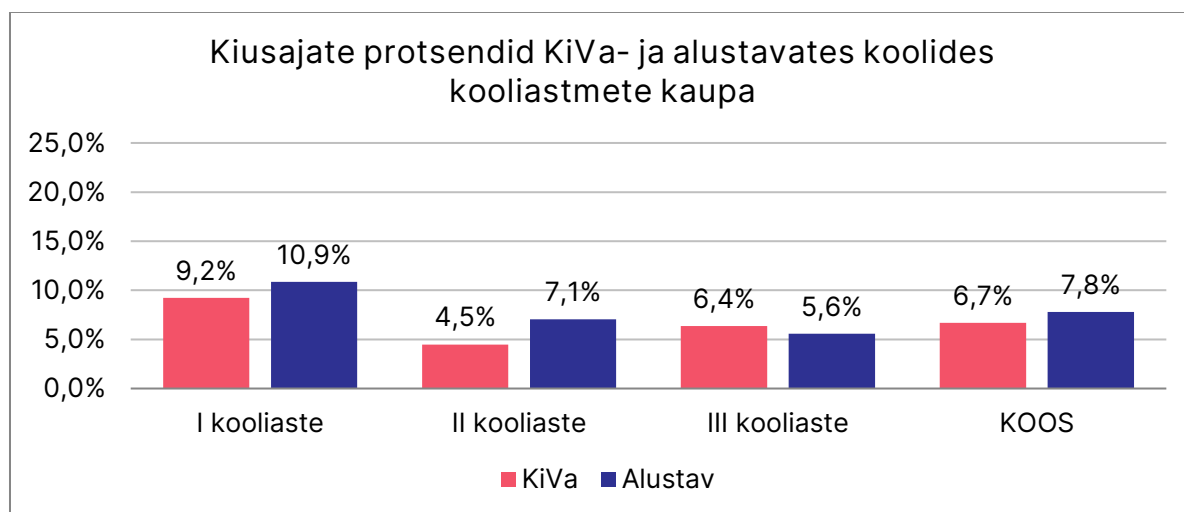
Joonis 2. Kiusamise all kannatanud ja teisi kiusanud õpilaste protsendid alustavates ja KiVa-koolide 1.–6. klassides aastatel 2013–2022. KiVa-koolides on arvestatud kõik lennud kokku.

Märkused: 2013. a sügisel osalesid küsitluses 2.–6. kl, 1. klass liitus 2014. a kevadisel hindamisel;

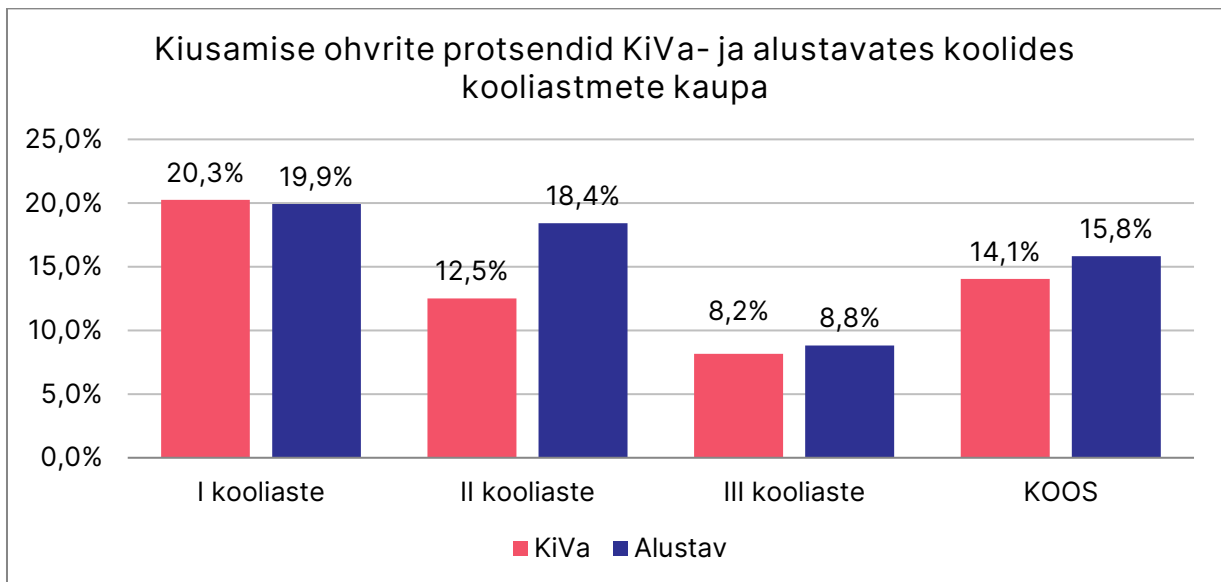
* Distsantsõppe kevaded.

2022. kevadel vastasid küsitlusele 1.-9. klassi õpilased. Keskmiselt 7,8% alustavate ja 6,7% KiVa-koolide 1.-9. õpilastest ütles, et on viimase paari kuu jooksul oma kaaslasti kiusanud 2–3 korda või rohkem (seejuures 1.-6. kl on need protsendid 8,9% ja 6,8%, joonis 2). KiVa koolides on keskmine kiusajate protsent küll mõnevõrra madalam, kui alles alustavates koolides, kuid logistiline regressioonanalüüs ei näidanud olulist KiVa kogemuse efekti. Küll ilmnes, et kooliastmeti on teiste kiusamist tunnistanud õpilaste protsent oluliselt erinev, I kooliastmes on neid ootuspäraselt kõige rohkem (vt lisa 1 tabel 1A ja joonis 3). Võrreldes 2021. a distantsõppekevadega on toimunud väike tõus ja ootuspäraselt on jõutud tagasi kroonviiruse eelsele tasemele 2019. aastal. KiVa programmi 2019. a õpilasküsitluses olid vastavad protsendid 8 ja 6. Samuti on varasemalt kõrgemaid protsente näidanud HBSCi uuringud Eestis (vt Aasvee & Rahno, 2015, tabel 75.B2, Inchley jt, 2020).

Kiusamise ohvreid oli programmiga alles alustavates koolides 1.-9. klassi õpilaste hulgas keskmiselt 15,8%, KiVa juba rakendanud koolides 14,1% (1.-6. kl vastavalt 19,1% ja 16,4%, joonis 2). Ka selle näitaja osas on nii alustajad kui KiVa-koolid jõudnud tagasi COVID-19 eelsele tasemele, kui võrrelda 1.-6. kl tulemusi. Näiteks 2016. aastal alustanutel oli ohvreid lausa 24,4% ja 2017. aastal 24,2%, järgmisel 2 aastal 18% ringis (joonis 2). Kolmanda kooliastme osas COVID-19 eelne võrdluspunkt KiVa õpilasküsitluse raames puudub. HBSC 2017/2018 tulemused Eestis näitasid, et keskmiselt 15% 11–15-aastastest õpilastest on viimase paari kuu jooksul kiusamise all korduvalt kannatanud (Oja, Pikksööt, & Rahno, 2019). Sellest hoolimata on taas **KiVa-koolides ohvrite keskmine protsent oluliselt väiksem kui programmiga alles alustavates koolides, vahe on oluline just II kooliastmes** (logistilise regressiooni tulemused viitavad olulisele KiVa kogemuse efektile ka siis, kui kooliaste ja õppekeel on kontrolli alla võetud; vt Lisa 1 tabel 1B ja joonis 4). Sarnaselt teiste kiusamisega on ka kiusamise all kannatanud õpilasi kõige rohkem just I kooliastmes. Kolmandas kooliastmes ei ole vahe statistiliselt oluline, selle põhjuseks võib olla asjaolu, et KiVa koolide hulgas on koole, kus ei ole III kooliastme ennetustunde kasutusele võetud või kasutus on väga napp. Kolmandas kooliastmes toimuvat tuleks põhjalikumalt koos koolide rakendusnäitajatega analüüsida.

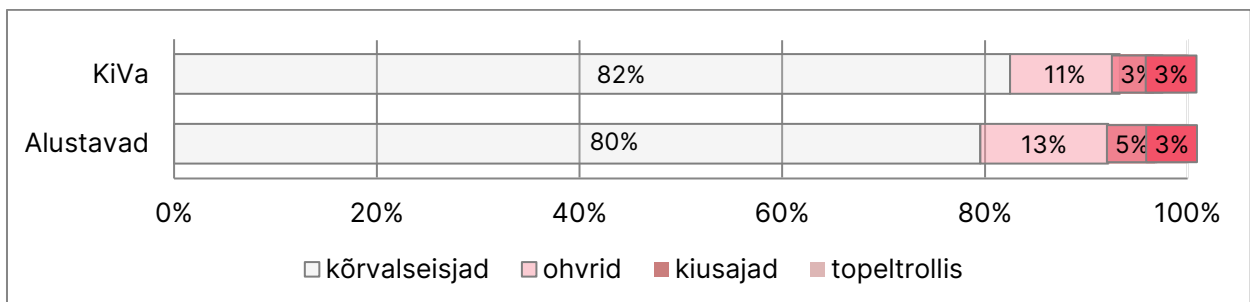
Joonis 3. Teisi kiusanud õpilaste protsent alustavates ja KiVa-koolides kooliastmete lõikes ja kõik koos.

Joonis 4. Kiusamise all korduvalt kannatavate õpilaste protsent alustavates ja KiVa-koolides kooliastmete lõikes ja kõik koos.

Neli kiusamisega seotud rolli

Kui jagada õpilased nelja rolli vastavalt kiusamisega seotusele – ainult kiusajad, ainult ohvrid, topeltrollis olevad ja kõrvalseisjad – siis selgub, et kõrvalseisja rolli jäi keskmiselt 82,1% õpilastest. Ülejäänud 17,9% oli kiusamisega otseselt seotud, sh topeltrollis oli 3,3% kõigist õpilastest. Kiusajatest umbes pooled ja ohvritest ligi neljandik on topeltrollis ehk samal ajal ka ohvrid või ise teisi kiusamas.

Joons 4. KiVa- ja alustavate koolide õpilaste jaotus neljas kiusamisega seotud rollis.

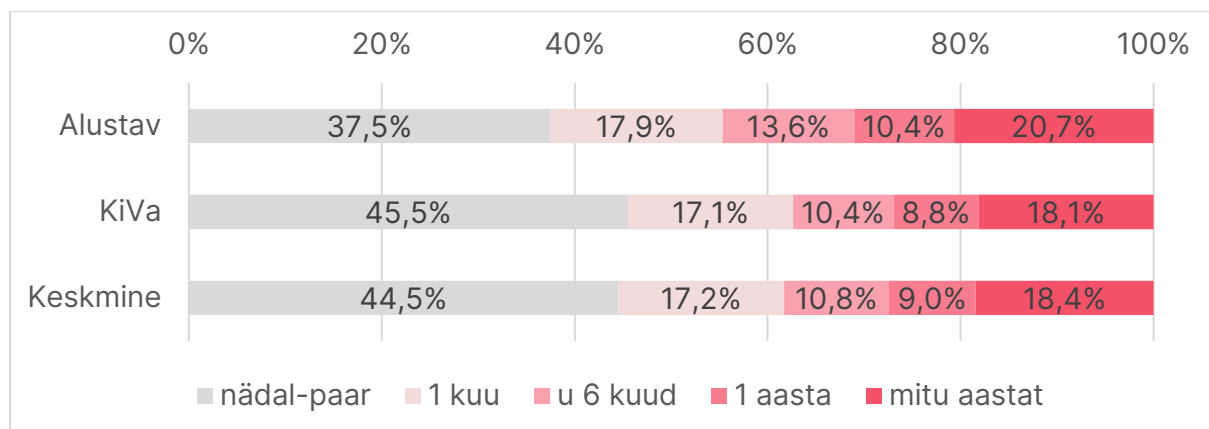
Ohvrite kogemused

Kiusamise ohvritelt ehk õpilastelt, kes vastasid kiusamise all kannatamise küsimusele, et neid on kiusatud vähemalt 2 kuni 3 korda kuus küsiti täiendavalt:

- 1) "Kui kaua on Sind kiusatud?" Variandid: "Nädal või kaks", "1 kuu", "Umbes 6 kuud", "1 aasta" või "mitu aastat".
- 2) "Kas oled viimase paari kuu jooksul kellelegi rääkinud, et Sind kiusatakse?" Variandid: "Ei, ma ei ole kellelegi rääkinud" või "Jah, ma olen kellelegi rääkinud".

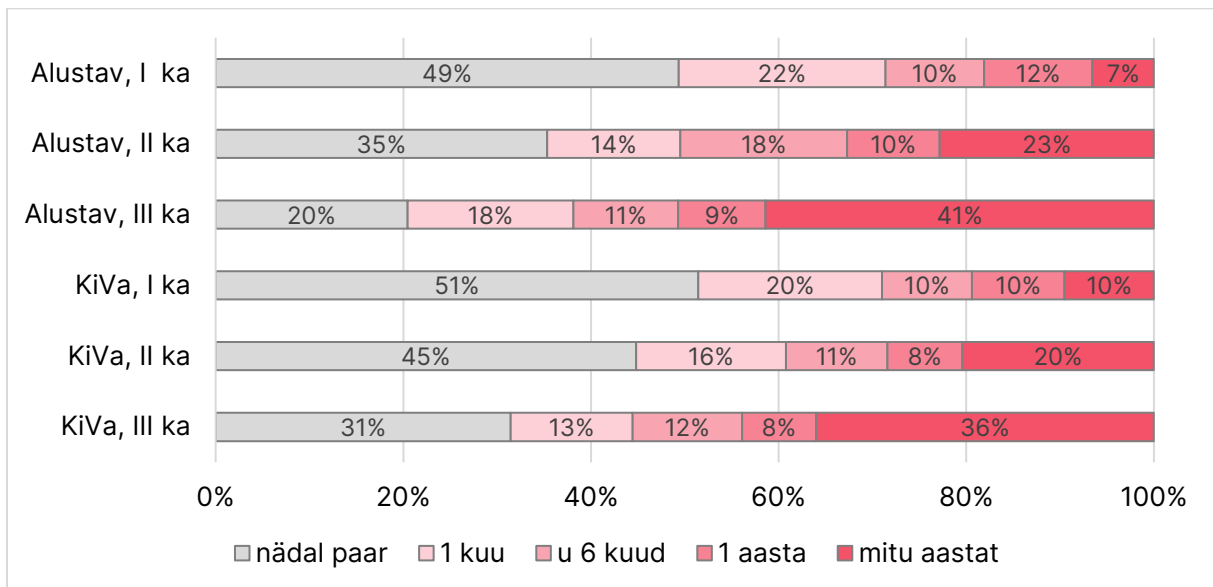

Kõige rohkem oli kogetud väga lühiajalist kiusamist (45% kiusamise ohvritest), sellele järgnes kohe väga pikaajalise kiusamise kogemine. Tervelt 27% kiusatutest on kannatanud aasta või rohkem, seejuures 18% on kannatanud juba mitu aastat (joonis 5). KiVa programmi kasutanud koolides oli mõnevõrra väiksem osakaal pikaajalist kiusamist kogenud ohvritel kui alles alustavates.

Joonis 5. Kiusamise all kannatanud õpilaste hinnangud kiusamise kestvusele alustavates ja KiVa-koolides.

Olulised erinevused kiusamise kestvuses on kooliastmeti ja seda nii KiVa- kui ka alustavates koolides. Kui I kooliastmes on proportsionaalselt enim kogetud pigem lühiajalist kiusamist, siis II ja eriti III kooliastmes on kõige rohkem kogetud just mitmeaastast kiusamist (joonis 6, $p < 0,001$). Ehk siis: kuigi III kooliastmes on kiusamise all kannatavate õpilaste protsendid madalamad kui nooremates astmetes (vt Lisa 1), on sealsed ohvrid eriti suure tõenäosusega juba kaua kannatanud ja seetõttu erilises riskirühmas kiusamisega kaasnevate negatiivsete tagajärgede suhtes. Need õpilased, kes on kannatanud aasta või rohkem, vajavad erilist tähelepanu, eriti kui koolis on kiusatute osakaal muidu madal. Uurijad on välja toonud tervisliku konteksti paradoksi (*healthy context paradox*, Garandedeau & Salmivalli, 2019): mida vähem on grupis kiusamist ja selle all kannatajaid, seda raskem neil vähestel kannatajatel on. KiVa programmi puhul on näidatud, et KiVa sekkumised aitavad tõhusalt lahendada enamiku kiusamisjuhtumitest. Samas on ka nn keerulisemaid juhtumeid, mille lahendamiseks on vaja lisategevusi ja suure tõenäosusega ka täiendavat individuaalset abi osapooltele.

Joonis 6. Kiusamise all kannatanud õpilaste hinnangud kiusamise kestvusele alustavates ja KiVa-koolides kooliastmete lõikes.

Kiusamise all kannatavatest lastest 68,4% oli sellest kellelegi rääkinud. See tulemus on 8 protsendipunkti kõrgem kui eelmisel kevadel. KiVa-koolides kiusamise all kannatanud ja sellest kellelegi rääkinute portsent on kõrgem (68%) kui alles alustavates (66%, $p < 0,01$).

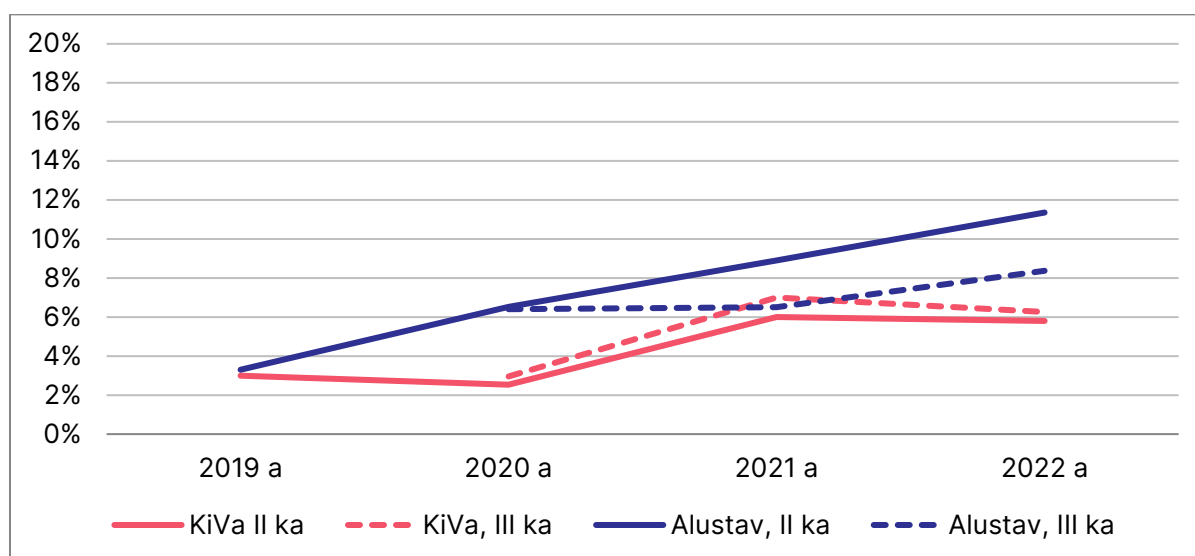
Küberkiusamine

Küberkiusamise kohta küsiti 4.–9. klassi õpilastelt nii: „Kas Sind on viimase paari kuu jooksul interneti kaudu kiusatud? Küberkiusamine võib toimuda näiteks erinevates online-rakendustes (nt Instagram, WhatsApp, Snapchat, Twitter, e-post, aruteluforumid) ähvardamise, pilkamise, piltide ja kuulujuttude levitamise ja erinevatest suhtlusgruppideest meelega väljajätmisena.“ Õpilane andis vastuse juba eelpool kirjeldatud 5-pallisel skaalal. Ohvriks liigitati õpilased, kes vastasid „2–3 korda kuus“ või sagedamini. Õpilastelt, kes olid küberkiusamist kogenud, küsiti lisaks, kas teda on kiusatud ka ainult internetis (vastuse variandid „jah“ ja „ei“).

Küberkiusamist oli II ja III kooliastme õpilastest programmiga alles alustavates koolides viimase paari kuu jooksul kogenud keskmiselt 9,9% ja KiVa-koolides 6,0% õpilastest. Seda on tavalult palju, alustavates koolides isegi veidi rohkem kui aasta varem. Võrreldes alustavate koolide õpilastega oli KiVa-koolis küberkiusamise all kannatanud õpilasi oluliselt vähem (joonis 7 ja Lisa 1 tabel 1C). II ja III kooliastmes olulisi erinevusi ei ole. Küll aga mõjutab oluliselt kooli õppekeel – eesti õppekeelega koolide õpilased raporteerisid küberkiusamise kogemist oluliselt vähem kui vene õppekeelega/keelekümbluskoolide õpilased.

Seoses eriolukorraga ennustasid mitmed kiusamiskesperdid, et distantsõppe olukorras võib muidu koolimajas toimunud kiusamine kolida küberruumi, st küberkiusamine suureneb. Praegu näeme jätkuvat tõusu. Kui 2020. aasta distantsõppe järgses õpilasküsitluses (Treial, 2020) ilmnes, et küberkiusamist kogenute protsent oli tavapärasest suurem nendes koolides, kus KiVa programmi ei ole veel kasutatud, KiVa-koolides oli see aga tavapärasest väiksem, siis 2021 kevadeks oli olukord taas muutunud. Mõlemas koolide grupis olid siis küberkiusamist kogenute protsendid kõrgemad nii eelmise aasta eriolukorra tulemustest kui ka varasemate aastate tavapärasest protsentidest. 2022. aasta kevadel oli küberkiusatute protsent alustavates koolides jätkuvalt varasemast veelgi kõrgem, KiVa-koolides püsis eelmise aasta tase. Võrdluseks saab siia tuua varasemaid nn tavaolukorra uuringuid, nt HBSC uuringus on 6. klassi õpilaste hulgas küberkiusamise all kannatanuid olnud 4% ringis, HBSC 2017/2018 oli tulemuseks keskmiselt 4,8% (Oja, Pikksööt & Rahno, 2019).

Küberkiusamise ohvritest KiVa koolides 38% ja alustavates koolides 41% ütles, et neid on kiusatud ainult internetis.

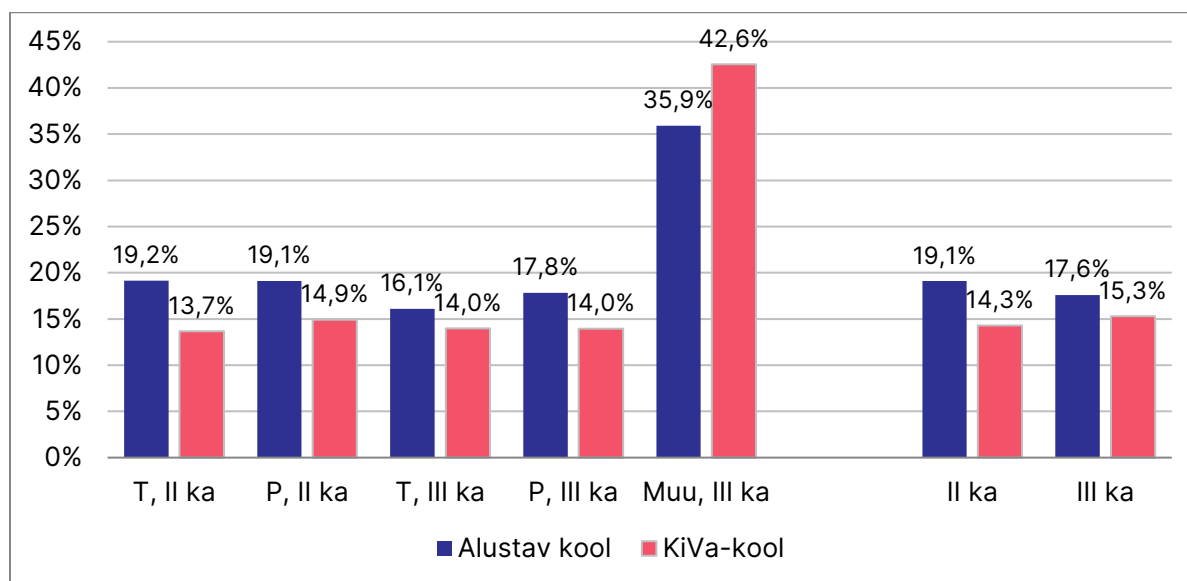
Joonis 7. Küberkiusamist kogenud II ja III kooliastme õpilaste protsent alustavates ja KiVa-koolides aastatel 2019-2022. Lühend: ka – kooliaste.

Keha ja seksuaalsusega seotud kiusamine

Keha ja seksuaalsust puudutavate kiusamiskogemuste kohta esitati 4.–9. klassi õpilastele kolm küsimust: „Kas viimase paari kuu jooksul on koolis Sulle öeldud ebameeldivaid märkusi või nimesid seoses Sinu keha või seksuaalsusega?“, „Kas viimase paari kuu jooksul on koolis Sulle füüsiliselt lähenetud või puudutatud viisil, mis pani Sind tundma ebamugavust ja ärevust?“ ja „Kas oled saanud koolikaaslastelt sõnumeid või telefonikõnesid Sinu soo või seksuaalsuse kohta, mis olid sobimatud või muutsid Sind ärevaks?“. Kolm küsimust peegeldavad sõnalist, füüsilist ja küberkiusamist. Õpilane andis vastuse juba eelpool kirjeldatud 5-pallisel skaalal. Ohvriks liigitati õpilased, kes vastasid „2–3 korda kuus“ või sagedamini.

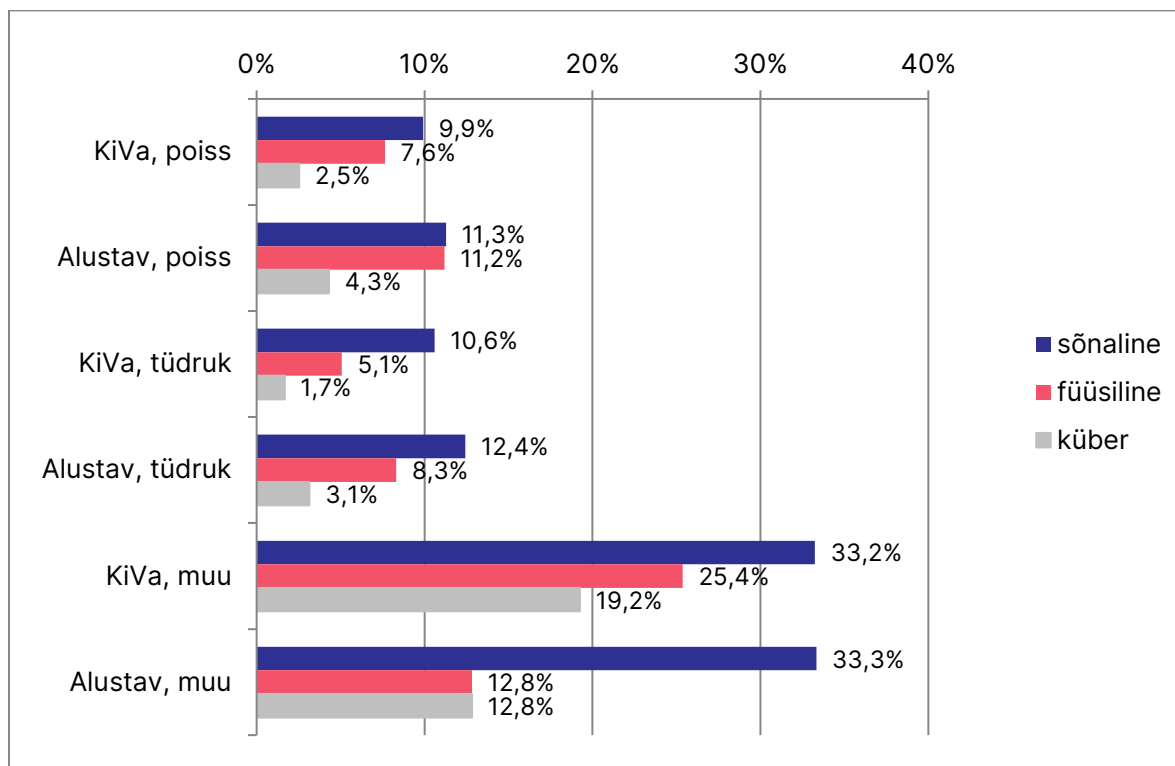
Vähemalt ühte kolmest keha ja seksuaalsusega seotud kiusamise vormist on kogenud kokku 15,2% 4.–9. klassi õpilastest. Võrreldes 2021. a kevade tulemusega on tulemus 4 protsendipunkti kõrgem. Alustavates koolides oli vähemalt üht sellist kiusamisvormi kogenud suurem protsent õpilasi kui KiVa koolides (vt joonis 8). Logistilise regressiooni mudelites ilmnes, et KiVa koolides on õpilastel väiksem tõenäosus kogeda kõiki kolme keha ja seksuaalsusega seotud kiusamise liiki (vt joonis 8 ja 9; lisa 1 tabelid 1D, 1E, 1F). Kooliastmete võrdluses ilmnes, et alustavates koolides on mõnd liiki keha ja seksuaalsusega seotud kiusamist kogenud suurem protsent õpilasi II kooliastmes, kui III ($p < 0,05$), KiVa koolides aga vastupidi ($p < 0,005$). Kuna keha ja seksuaalsusega seotud kiusamine on väga oluliselt seotud õpilaste sooga, tuuakse siin teemas välja ka soolised erinevused. Sugude võrdluses kerkivad tugevalt esile III kooliastmes muu variandi valinud õpilased, kelle hulgas on võrreldes eakaaslastega kordades rohkem keha ja seksuaalsusega seotud kiusamist kogenud õpilasi (joonis 8 ja 9). Tulemus on kooskõlas varasemate uuringu tulemustega, mis viitavad, et binaarsest soost erineva sootunnetusega õpilased kogevad oluliselt rohkem kiusamist kui poisid-tüdrukud (nt Sares-Jäske et al., 2023).

Võrreldes eesti õppekeelega koolide õpilastega raporteerisid vene õppekeele/keelekümbluskoolide õpilased rohkem keha ja seksuaalsusega seotud füüsilise ja küberkiusamise kogemist (vt lisa 1 tabelid 1D, 1E, 1F ja lisa 2).

Joonis 8. Vähemalt ühte keha ja seksuaalsusega seotud kiusamise liiki kogenud õpilaste protsendid soo ja kooliastme lõikes KiVa- ja alustavates koolides.

Lühendid: T – tüdruk, P – poiss, k-a – kooliaste.

Joonis 9. Füüsilist, sõnalist ja kübervahendite kaudu toimunud keha ja seksuaalsusega seotud kiusamist kogenud poiste ja tüdrukute protsendid alustavates ja KiVa-koolides.

Kõige enam oli kokku puutunud sõnalisega ehk ebaseeldivate märkuste ja nimede andmisega. Kübervahendite vahendusel toimunut oli kogetud kõige vähem (joonis 9).

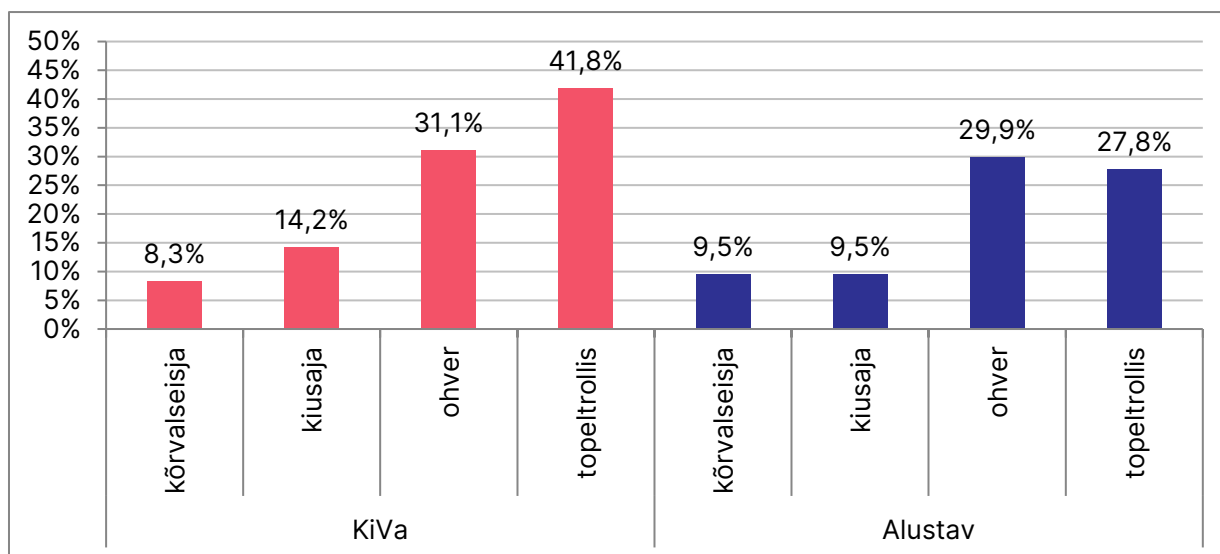
ÕPILASTE HEAOLU JA SEOSSED KIUSAMISEGA

Üksildus

Üksilduse kogemine. Küsimusele: „Kas oled tundnud end koolis üksildaselt?“ said 4.-9. klassi õpilased vastata kas „mitte kunagi“, „aeg-ajalt“ või „sageli“. Tulemustes kajastub õpilaste protsent, kes vastasid, et on end koolis sageli üksildaselt tundnud.

II ja III kooliastme õpilastest keskmiselt 11,3% ütles, et tundis end koolis sageli üksildaselt. KiVa- ja alustavates koolides sageli üksilduse kogemise tõenäosus ei erine, küll on aga erinevus kooliastmeti ja õppekeele seoses (vt Lisa 1 tabel 1G). Kolmanda kooliastme õpilaste hulgas on sageli või pidevalt üksildust kogunud õpilasi oluliselt rohkem kui II kooliastmes. Olulist rolli mängib ka kooli õppekeel – eesti õppekeelega koolide õpilased raporteerisid vähem üksilduse kogemist kui vene õppekeele/keelekümbluskoolide õpilased.

Kui seostada üksilduse kogemist kiusamise ja selle all kannatamisega, ilmneb, et üksildust kogunud õpilasi on oodatust rohkem nii ohvrite kui ka topeltrollis olevate õpilaste hulgas (vt joonis 10). Ehk siis üksilduse kogemist on rohkem just topeltrollis kiusajate hulgas, ainult kiusaja rollis olevate õpilaste üksilduse kogemise tase sarnaneb pigem kõrvalseisjate omaga. Mõtlemapanev on aga see, et kiusamise ohvriks olemine on selgelt seotud suurema üksilduse kogemise tõenäosusega, kuid topeltrollis olevad õpilased võivad kogeda üksildust isegi rohkem kui ainult ohvrirollis olijad. Asjaolu, et KiVa koolides on topeltrollis olijate üksildus märkimisväärselt suurem kui alles alustavates, võib viidata nn tervisliku konteksti paradoksile (*healthy context paradox*, Salmivalli, 2018) mille kohaselt keskkondades, kus on vähem kiusamist, tunnevad ohvrid end halvemini, kui keskkondades, kus kiusamist on rohkem ja selle all kannatamine tavapärasem. Samal ajal on tõenäoline, et KiVa koolides mõjuvad topeltrollis olevatele õpilastele veel täiendavalt ka kaaslaste tugevamad kiusamist taunivad hoiakud.

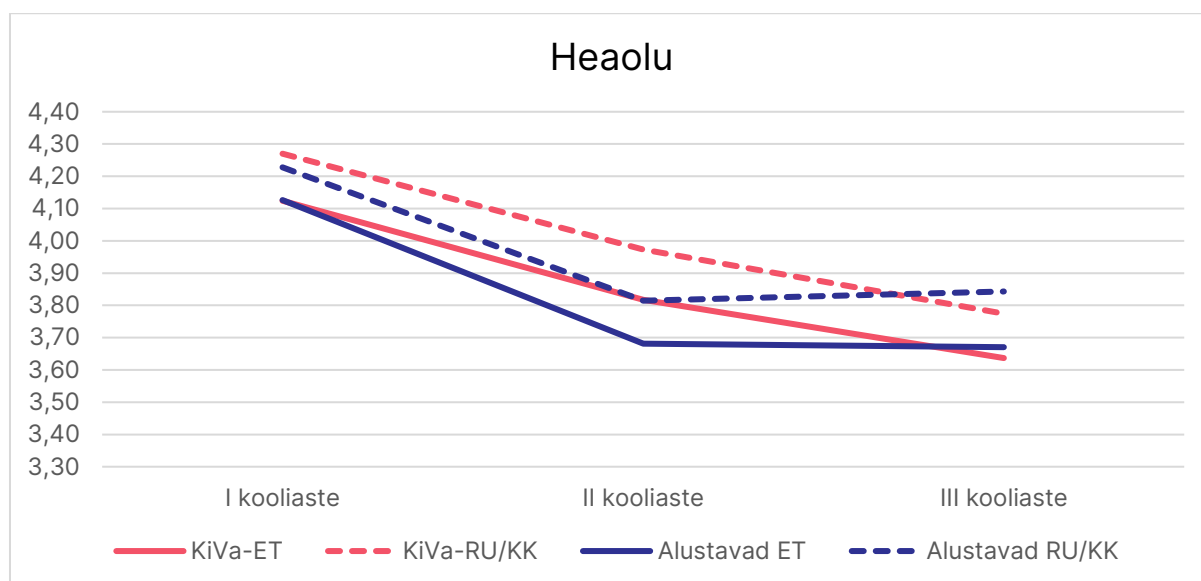

Joonis 10. Koolis sageli üksildust kogunud õpilaste protsendid kiusamisega seotud rollide lõikes alustavates ja KiVa-koolides.

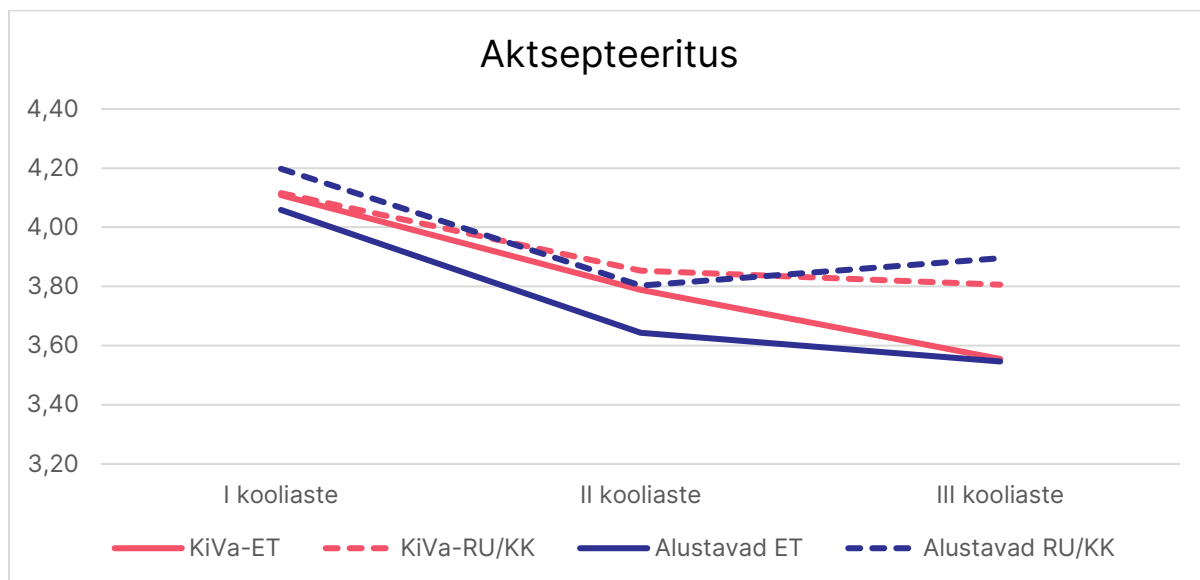
Heaolu ja aktsepteeritus klassis

Heaolu ja aktsepteeritus klassis. 1.-9. Klassi õpilastele esitati neli väidet nende heaolu kohta (nt „Ma tunnen end koolis turvaliselt“) ja kolm väidet aktsepteerituse kohta (nt „Ma tunnen, et mind sallitakse koolis sellisena, nagu ma olen“). Neid hinnati 5-pallisel skaalal (0 = „Ma ei nõustu üldse“, 4 = „Ma nõustun täielikult“). Tulemustes esitatakse hinnangute keskmised.

KiVa programmis osalemise mõju hindamiseks heaolu ja aktsepteerituse tajule klassis kasutati mitmest regressioonanalüüsi. Moodustati kolm mudelit: I mudel sisaldas ainult KiVa programmi mõju (KiVa-kool vs alustav kool), teises võeti kontrolli alla kooliastmed ja kolmas lisas kontrolli alla õppekeele (eesti keel vs vene keel/keelekümblus). Tulemused nii heaolu kui tajutud aktsepteeritusse osas näitasid, et KiVa programmis osalemise kogemus olulist erinevust ei andnud, küll aga on oluline kooliastme ja õppekeele mõju – mida kooliaste vanemaks, seda madalam on nii tajutud heaolu kui aktsepteeritus. Kusjuures vene õppekeele/keelekümbluskoolide õpilastel on mõlemad näitajad kõrgemad, kui eesti õppekeele koolide õpilastel (vt joonised 11 ja 12, Lisa 3 tabelid 3A-3D). Ehk siis hoolimata mõnede kiusamisvormide ja üksilduse rohkemast kogemisest vene õppekeele/keelekümbluskoolides tajutakse siiski kooli meeldivamana ja kaaslasti sallivamana kui eesti õppekeele koolides.

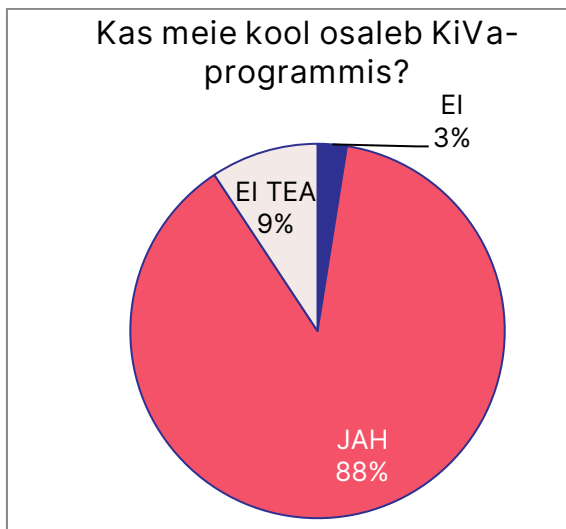
Joonis 11. KiVa- ja alustavate koolide 1.-9. klassi õpilaste hinnangud oma heaolule nii eesti kui vene õppekeele/keelekümbluskoolides.

Joonis 12. KiVa- ja alustavate koolide 1.-9. klassi õpilaste hinnangud enda aktsepteeritusele nii eesti kui vene õppekeele/keelekümbluskeskustes.

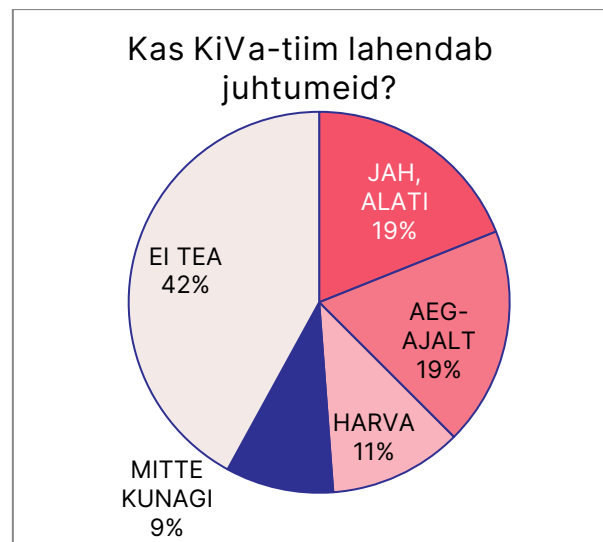
ÕPILASTE TAGASISIDE KIVa PROGRAMMILE NENDE KOOLIS

Rõõmustav on näha, et peaaegu 90% KiVa-koolide õpilastest teab, et nende kool osaleb KiVa-programmis. Samas vajab u kümnenäit siiski veel teavitust ja kaasamist.

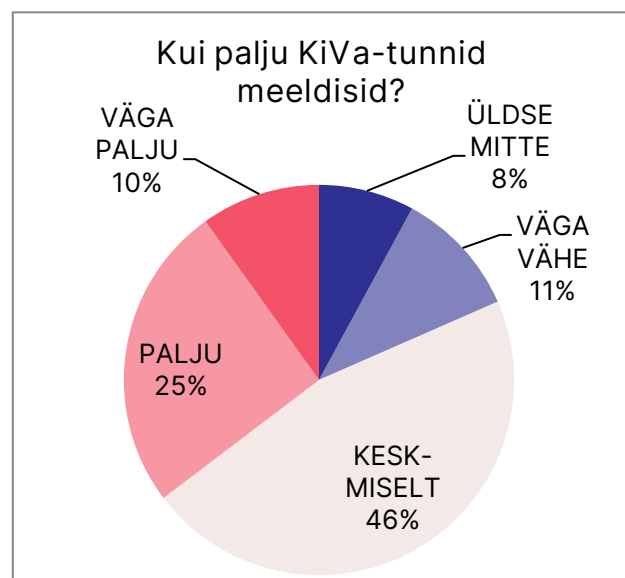
KiVa-koolide õpilastelt küsiti: "Osades koolides on grupp täiskasvanuid (mõnikord kutsutakse neid KiVa meeskonnaks), kes kuuldes kiusamisjuhtumist kutsuvad kiusamise ohvri ja kiusajad vestlusele. Kas nii tehakse ka sinu koolis?"

Teeb murelikuks, et ainult pooled õpilased teavad võimalusest kooli meeskonnalt/KiVa-tiimilt kiusamise korral abi saada. Siin on vaja koolides hoolikalt mõelda, kuidas teadlikkust ja usaldusväärset tõsta.

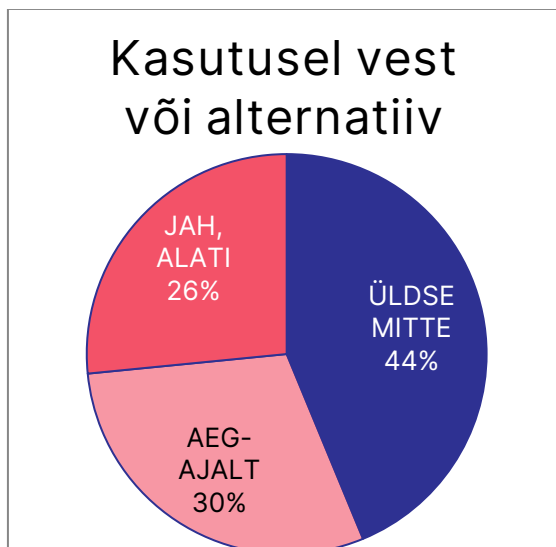

Keskmiselt 63% 4.-9. kl õpilastest ütleb, et on sel õppeaastal osalenud KiVa-tundides. Kõrgeim on protsent 4. ja 5. kl, kus kolm neljandikku õpilastest ütleb, et on saanud KiVa-tunde. 9. kl õpilastest 41% märkis, et on saanud KiVa-tunde. II ja III kooliastme sihtklassid võiks programmi soovitude järgi olla 4. või 5. ja 7. klass, kus oleks võinud oodata kõrgeimaid tulemusi, kuid pigem on tundide tegemist jaotatud üle kõigi klasside.

Kolmandikule õpilastest meeldisid KiVa-tunnid palju või väga palju, peaaegu pooltele keskmiselt. Tunnid meeldivad II kooliastme õpilastele oluliselt rohkem, kui III kooliastme õpilastele. III kooliastme metoodika vajab paremini sissetöötamist.

KiVa e-õppemänge on mänginud ainult 31% 4.-6. kl õpilastest, see on murettekitavalt vähe. 7.-9. kl on mänginud veel vähem, 21%, aga III kooliastme mäng tuli ka kasutusele alles 2022/23 õppeaastal ja ilmselt mängiti varem II kooliastme mängu.

KiVa-programm kasutab koolikeskkonna turvalisuse suurendamiseks võimendatud korrapidamist ja meeldetuletavaid märke, sh kollast KiVa-vesti korrapidaja-õpetajate seljas. Osades koolides on kasutusele võetud alternatiivne silmatorkav ese (sall, pusa vmt). Õpilastelt küsiti: "Kas Sinu koolis korrapidajaõpetajad kannavad vahetundides kollaseid KiVa veste (või selle asendajaid)?" Variandid: "Mitte kunagi", "Aegajalt" ja "Jah, alati".

Vest või alternatiiv on kasutuses vähemalt aegajalt ainult veidi üle pooltes koolides.

LÜHIKOKKUVÕTE

2022. aasta aprillis-mais vastas KiVa koolide iga-aastasele õpilasküsitlusele ligi 30 000 õpilast 111 koolist, neist 13 kooli (3468 õpilast) oli alles programmiga alustamas. Hoolimata mitu õppeaastat kestnud koroonaviirusest ja sõja algusest Ukrainas tingitud keeruliste olukordadele Eesti koolides ja vaimses tervises, on koolides jõudumööda jätkatud KiVa programmi abil kiusamise ennetamist. Vaatamata programmi rakendamise keerukusele on siiski ka sel kevadel näha rõõmustavaid tulemusi.

- ⇒ Ka 2022 kevadel KiVa programmi rakendanud koolides oli jätkuvalt kiusamise all kannatavaid õpilasi oluliselt vähem, kui programmiga alles alustavates koolides. Kiusamise ohvreid oli programmiga alles alustavates koolides 1.-9. klassi õpilaste hulgas keskmiselt 15,8%, KiVa juba rakendanud koolides 14,1%. Kusjuures vahe oli oluline ka siis, kui võeti arvesse vastanud õpilaste kooliaste ja kooli õppekeel.
- ⇒ Kiusajatest umbes pooled ja ohvritest ligi neljandik on topeltrollis ehk samal ajal ka ohvrid või ise teisi kiusamas.
- ⇒ Kõige rohkem oli kogetud väga lühiajalist kiusamist (45% kiusamise ohvritest), sellele järgnes kohe väga pikaajalise kiusamise kogemine. Tervelt 27% kiusatutest on kannatanud aasta või rohkem, seejuures 18% on kannatanud juba mitu aastat. Kui I kooliastmes on proportsionaalselt enim kogetud pigem lühiajalist kiusamist, siis II ja eriti III kooliastmes on kõige rohkem kogetud just mitmeaastast kiusamist. Rõhutame, et III kooliastmes kiusamise all kannatavad õpilased vajavad eriti suurt tuge ja tähelepanu ning ennetustöö ka selles vanuseastmes on kriitilise tähtsusega.
- ⇒ Kiusamise all kannatavatest lastest 68,4% oli sellest kellelegi rääkinud. See tulemus on 8 protsendipunkti kõrgem kui eelmisel kevadel.
- ⇒ Küberkiusamist oli II ja III kooliastme õpilastest programmiga alles alustavates koolides viimase paari kuu jooksul kogunud keskmiselt 9,9% ja KiVa-koolides 6,0% õpilastest. Seda on tavalult palju, alustavates koolides isegi veidi rohkem kui aasta varem. Võrreldes alustavate koolide õpilastega oli KiVa-koolis küberkiusamise all kannatanud õpilasi oluliselt vähem.
- ⇒ Vähemalt ühte kolmest keha ja seksuaalsusega seotud kiusamise vormist on kogunud kokku 15,2% 4.-9. klassi õpilastest.
- ⇒ II ja III kooliastme õpilastest keskmiselt 11,3% ütles, et tundis end koolis sageli üksildaselt. Üksildust raporteeriti III kooliastme õpilaste poolt ning vene õppekeele/keelekümbeluskoolides. Mõtlemapanev on aga see, et kiusamise ohvriks olemine on selgelt seotud suurema üksilduse kogemise

tõenäosusega, kuid topeltrollis olevad õpilased võivad kogeda üksildust isegi rohkem kui ainult ohvrirollis olijad.

- ⇒ KiVa programmis osalemise kogemus õpilaste tajutud heaolu ja aktsepteerituse osas olulist erinevust ei andnud, küll aga on oluline kooliastme ja õppekeele mõju – mida kooliaste vanemaks, seda madalam on nii tajutud heaolu kui aktsepteeritus. Vene õppekeele/keelekümbluskoolide õpilastel on mõlemad näitajad kõrgemad, kui eesti õppekeele koolide õpilastel.
- ⇒ Rõõmu teeb, et KiVa programmis osalevate koolide õpilased on oma koolis KiVa kasutusest suurepäraselt teadlikud (90%), muret teeb aga see, et ainult pooled õpilased teavad võimalusest kooli meeskonnalt/KiVa-tiimilt kiusamise korral abi saada. Koolides on vaja rohkem teha teavitustööd KiVa-tiimist kui abistajast.
- ⇒ Õpilaste tagasiside KiVa programmi tegevustele koolis viitab vajadusele rohkem tähelepanu pöörata ennetustundide tegemisele sihtklassides, eriti just ka III kooliastmes. Kindlasti võiks rohkem kasutuses olla e-õppemängud. Samuti on murettekitavalt madal silmatorkava KiVa vesti või selle alternatiivi kasutus korrapidaja õpetajate poolt. Korrapidamine vahetundides on tõendatult mõjus meede kiusamisjuhtumite ärahoidmiseks koolikeskkonnas ja vest või selle alternatiiv võimendab efekti.

Kiusamisvaba Kooli Sihtasutuse meeskond jätkab koos koolidega pingutamist ja neile toe pakkumist, et aina kvaliteetsema KiVa programmi kasutamise abil saada kiusamist järjest vähemaks ning seeläbi panustada õpilaste paremasse toimetulekusse.

- Aasvee, K., & Rahno, J. (2015). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring. 2013/2014. õppeaasta. Tabelid. Külastatud aadressil https://intra.tai.ee/images/prints/document/144776947825_HBSC_2014_kogumik.pdf.
- Garandeau, C. F., Poskiparta, E., & Salmivalli, C. (2014). Tackling acute cases of school bullying in the KiVa anti-bullying program: A comparison of two approaches. – *Journal of Abnormal Child Psychology*, 42(6), 981–991.
- Garandeau, C. F., & Salmivalli, C. (2019). Can healthier contexts be harmful? A new perspective on the plight of victims of bullying. – *Child Development Perspectives*, 13(3), 147–152.
- Herkama, S. & Reppo, J. (2020). Experiences from the corona spring: the studying went mostly well, but distance learning was also a big relief for many students. <https://blogit.utu.fi/invest/2020/05/25/experiences-from-the-corona-spring-the-studying-goes-mostly-well-but-distance-learning-is-also-a-big-relief-for-many-students/>
- Hinduja, S. (2020). Coronavirus, Online learning, Social isolation, and cyberbullying: How to support our students. <https://cyberbullying.org/coronavirus-online-learning-social-isolation-cyberbullying>.
- Inchley, J. jt (2020). Spotlight on adolescent health and well-being. Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) survey in Europe and Canada. International report. Volume 2. Key data. <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/spotlight-on-adolescent-health-and-well-being.-findings-from-the-20172018-health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc-survey-in-europe-and-canada.-international-report.-volume-2.-key-data>
- Oja, L., Pikksööt, J., Rahno, J. (2019). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring 2017/2018 õppeaasta. Tabelid. Tervise Arengu Instituut. https://intra.tai.ee/images/prints/documents/155721589243_Eesti_kooliõpilaste_tervisekaitumise_uuring_2017_2018_oppeaasta_tabelid.pdf
- SA Kiusamisvaba Kool (2018). Kiusamisohvrite osakaal KiVa-koolides langeb jõudsalt juba viiendat aastat järjest. Külastatud aadressil: <http://kiusamisvaba.ee/kiusamisohvrite-osakaal-kiva-koolides-langeb-joudsalt-juba-viiendat-aastat-jarjest/>
- Salmivalli, C. (2018). Peer victimization and adjustment in young adulthood: commentary on the special section. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 46(1), 67–72. <https://doi.org/10.1007/s10802-017-0372-8>.
- Sares-Jäske, L., Czimbalmos, M., Majlander, S. et al. (2023). Gendered Differences in Experiences of Bullying and Mental Health Among Transgender and Cisgender Youth. *J Youth Adolescence* 52, 1531–1548. <https://doi.org/10.1007/s10964-023-01786-7>
- Solberg, M. E., & Olweus, D. (2003). Prevalence estimation of school bullying with the Olweus Bully/Victim Questionnaire. – *Aggressive Behavior*, 29(3), 239–268.
- Treial, K. (2016). KiVa kiusamisvastase programmi prooviuuring Eestis: kaheaastase klaster-randomiseeritud kontrollkatse tulemused. – Eesti Haridusteaduste Ajakiri. *Estonian Journal of Education*, 4(2), 191–222.
- Treial, K. (2019). Õpilaste kogemused kiusamisega 2019. aasta KiVa programmi õpilasküsitluse põhjal. <https://kiusamisvaba.ee/wp-content/uploads/2020/05/Õpilaste-kogemused-kiusamisega-2019-KiVa-programmi-RAPORT.pdf>.
- Treial, K. (2020). Õpilaste kogemused kiusamisega 2019. aasta KiVa programmi õpilasküsitluse põhjal.

Vaillancourt, T., Brittain, H., Krygsman, A., Farrell, A. H., Landon, S., & Pepler, D. (2021). School bullying before and during COVID-19: Results from a population-based randomized design. – *Aggressive behavior*, 47(5), 557–569.

LISA 1. Kiusamiskogemuste ja üksilduse võrdlused - logistilise regressiooni tulemused

Tabel 1A. Logistilise regressiooni kolme mudeli tulemused hindamaks KiVa programmi võimalikku mõju õpilase kiusaja rollis olemise tõenäosusele võttes kontrolli alla kooliastme ja kooli õppekeele.

TUNNUSED	Mudel 1 KiVa kogemus	Mudel 2 + kooliaste	Mudel 3 + õppekeel
KiVa kogemus	-0,17 (0,14)	-0,18 (0,15)	-0,17 (0,15)
II kooliaste		-0,73*** (0,06)	-0,73*** (0,06)
III kooliaste		-0,45*** (0,08)	-0,45*** (0,08)
ET vs RU/KK			0,02 (0,10)
Konstant	-2,47*** (0,13)	-2,10*** (0,15)	-2,12*** (0,15)
Vaatlusi	29,463	29,463	29,463
Wald Chi2 e(r2_p)	1,5	131,3	135,1
df	1	3	4
Prob > Chi2	0,22	0	0
pseudo r2	0,00	0,01	0,01

Märkus: sulgudes on robustne standardviga; *** p < 0,025; ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümblus.

Tabel 1B. Logistilise regressiooni kolme mudeli tulemused hindamaks KiVa programmi võimalikku mõju õpilase kiusamise ohvri rollis olemise tõenäosusele võttes kontrolli alla kooliastme ja kooli õppekeele.

TUNNUSED	Mudel 1 KiVa kogemus	Mudel 2 + kooliaste	Mudel 3 + õppekeel
KiVa kogemus	-0,140* (0,0719)	-0,180** (0,0826)	-0,199** (0,0874)
II kooliaste		-0,513*** (0,0539)	-0,513*** (0,0540)
III kooliaste		-1,043*** (0,0628)	-1,041*** (0,0636)
ET vs RU/KK			-0,0553 (0,0889)
Konstant	-1,671*** (0,0592)	-1,213*** (0,0869)	-1,178*** (0,0945)
Vaatlusi	29,463	29,463	29,463
Wald Chi2 e(r2_p)	3,812	278,8	300
df	1	3	4
Prob > Chi2	0,0509	0	0
pseudo r2	0,000321	0,0240	0,0241

Märkus: sulgudes on robustne standardviga; *** p < 0,01, ** p < 0,05, * p < 0,1; ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümblus.

Tabel 1C. Logistilise regressiooni kolme mudeli tulemused hindamaks KiVa programmi võimalikku mõju õpilase küberkiusamise ohvri rollis olemise tõenäosusele võttes kontrolli alla kooliastme ja kooli õppekeele.

TUNNUSED	Mudel 1 KiVa kogemus	Mudel 2 + kooliaste	Mudel 3 + õppekeel
KiVa kogemus	-0,551*** (0,128)	-0,550*** (0,129)	-0,268*** (0,0795)
kooliaste		-0,0193 (0,0724)	0,00969 (0,0706)
ET vs RU/KK		-	0,865*** (0,0782)
Konstant	-2,204*** (0,0908)	-2,194*** (0,0925)	-2,832*** (0,0935)
Vaatlusi	19,120	19,119	19,119
Wald Chi2 e(r2_p)	18,66	20,67	206,8
df	1	2	3
Prob > Chi2	1,56e-05	3,25e-05	0
pseudo r2	0,00517	0,00518	0,0269

Märkus: sulgudes on robustne standardviga; *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümblus.

Tabel D. Logistilise regressiooni kolme mudeli tulemused hindamaks KiVa programmi võimalikku mõju õpilase keha ja seksuaalsusega seotud füüsilise kiusamise ohvri rollis olemise tõenäosusele võttes kontrolli alla kooliastme ja kooli õppekeele.

TUNNUSED	Mudel 1 KiVa kogemus	Mudel 2 + kooliaste	Mudel 3 + õppekeel
KiVa kogemus	-0,413*** (0,0840)	-0,407*** (0,0839)	-0,280*** (0,0899)
kooliaste		0,142* (0,0788)	0,130 (0,0807)
ET vs RU/KK			0,379*** (0,0752)
Konstant	-2,218*** (0,0648)	-2,288*** (0,0745)	-2,539*** (0,0886)
Vaatlusi	19,119	19,119	19,119
Wald Chi2 e(r2_p)	24,20	24,87	53,68
df	1	2	3
Prob > Chi2	8,67e-07	3,98e-06	0
pseudo r2	0,00280	0,00344	0,00761

Märkus: sulgudes on robustne standardviga; *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümblus.

Tabel 1E. Logistilise regressiooni kolme mudeli tulemused hindamaks KiVa programmi võimalikku mõju õpilase keha ja seksuaalsusega seotud verbaalse kiusamise ohvri rollis olemise tõenäosusele võttes kontrolli alla kooliastme ja kooli õppekeele.

TUNNUSED	Mudel 1 KiVa kogemus	Mudel 2 + kooliaste	Mudel 3 + õppekeel
KiVa kogemus	-0,150* (0,0909)	-0,147 (0,0897)	-0,176** (0,0832)
kooliaste		-0,0637 (0,0543)	-0,0664 (0,0540)
ET vs RU/KK			-0,0855 (0,0652)
Konstant	-1,973*** (0,0839)	-1,940*** (0,0955)	-1,884*** (0,0937)
Vaatlusi	19,120	19,119	19,119
Wald Chi2 e(r2_p)	2,731	3,339	6,322
df	1	2	3
Prob > Chi2	0,0984	0,188	0,0970
pseudo r2	0,000362	0,000503	0,000721

Märkus: sulgudes on robustne standardviga; *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümblus.

Tabel 1F. Logistilise regressiooni kolme mudeli tulemused hindamaks KiVa programmi võimalikku mõju õpilase keha ja seksuaalsusega seotud küberkiusamise ohvri rollis olemise tõenäosusele võttes kontrolli alla kooliastme ja kooli õppekeele.

TUNNUSED	Mudel 1 KiVa kogemus	Mudel 2 + kooliaste	Mudel 3 + õppekeel
KiVa kogemus	-0,473*** (0,138)	-0,458*** (0,137)	-0,370** (0,168)
kooliaste		0,339*** (0,116)	0,331*** (0,117)
ET vs RU/KK			0,262* (0,141)
Konstant	-3,209*** (0,117)	-3,383*** (0,129)	-3,555*** (0,183)
Vaatlusi	19,119	19,119	19,119
Wald Chi2 e(r2_p)	11,80	18,07	24,68
df	1	2	3
Prob > Chi2	0,000591	0,000119	1,81e-05
pseudo r2	0,00313	0,00614	0,00776

Märkus: sulgudes on robustne standardviga; *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümblus.

Tabel 1G. Logistilise regressiooni kolme mudeli tulemused hindamaks KiVa programmi võimalikku mõju õpilase sageli üksildasena tundmise tõenäosusele võttes kontrolli alla kooliastme ja kooli õppekeele.

TUNNUSED	Mudel 1 KiVa kogemus	Mudel 2 + kooliaste	Mudel 3 + õppekeel
KiVa kogemus	-0,105 (0,0705)	-0,0888 (0,0715)	0,00944 (0,0716)
kooliaste		-0,365*** (0,0442)	-0,355*** (0,0432)
ET vs RU/KK			0,292*** (0,0673)
Konstant	-1,970*** (0,0564)	-1,790*** (0,0596)	-1,991*** (0,0757)
Vaatlusi	19,120	19,119	19,119
Wald Chi2 e(r2_p)	2,223	72,44	106,6
df	1	2	3
Prob > Chi2	0,136	0	0
pseudo r2	0,000176	0,00487	0,00757

Märkus: sulgudes on robustne standardviga; *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümbel.

LISA 2. Logistiliste regressioonanalüüside marginaalid

		(1)		(2)							
Alustavad	I kooliaste	ET	Ohver	Kiusaja	Küber-ohver	KS füüsiline	KS verbaalne	KS tüber	Üksildane		
	I kooliaste	ET	0.24*** (0.02)	0.11*** (0.02)							
		RU/KK	0.23*** (0.02)	0.11*** (0.02)							
	II kooliaste	ET	0.16*** (0.01)	0.06*** (0.01)	0.06*** (0.01)	0.07*** (0.01)	0.12*** (0.01)	0.03*** (0.01)	0.09*** (0.01)		
		RU/KK	0.15*** (0.01)	0.06*** (0.01)	0.12*** (0.01)	0.10*** (0.01)	0.12*** (0.01)	0.04*** (0.01)	0.11*** (0.01)		
	III kooliaste	ET	0.10*** (0.01)	0.07*** (0.01)	0.06*** (0.01)	0.08*** (0.01)	0.13*** (0.01)	0.04*** (0.01)	0.12*** (0.01)		
		RU/KK	0.09*** (0.01)	0.07*** (0.01)	0.12*** (0.01)	0.12*** (0.01)	0.12*** (0.01)	0.05*** (0.01)	0.16*** (0.01)		
KiVa-koolid	I kooliaste	ET	0.20*** (0.01)	0.09*** (0.01)							
		RU/KK	0.19*** (0.01)	0.09*** (0.01)							
	II kooliaste	ET	0.13*** (0.01)	0.05*** (0.01)	0.04*** (0.002)	0.06*** (0.01)	0.12*** (0.01)	0.02*** (0.01)	0.09*** (0.01)		
		RU/KK	0.13*** (0.01)	0.05*** (0.01)	0.10*** (0.01)	0.08*** (0.01)	0.10*** (0.01)	0.03*** (0.01)	0.12*** (0.01)		
	III kooliaste	ET	0.08*** (0.001)	0.06*** (0.01)	0.04*** (0.002)	0.064*** (0.01)	0.11*** (0.01)	0.03*** (0.01)	0.12*** (0.01)		
		RU/KK	0.08*** (0.01)	0.06*** (0.01)	0.10*** (0.01)	0.09*** (0.01)	0.11*** (0.01)	0.04*** (0.01)	0.16*** (0.01)		
			29,463	29,463							

Märkused. Standardvead on esitatud sulgudes; *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1;

ET – eesti õppekeelega, RU/KT – vene õppekeelega või keelekümbluskool, KS – keha ja seksuaalsusega seotud kiusamine.

LISA 3. Tajutud aktsepteeritus ja heaolu - mitmese regressiooni tulemused

Tabel 3A. Mitmese regressiooni kolme mudeli tulemused hindamaks KiVa programmi võimalikku mõju õpilase tajutud aktsepteeritusele võttes kontrolli alla kooliastme ja kooli õppekeele.

TUNNUSED	Mudel 1 KiVa kogemus	Mudel 2 + kooliaste	Mudel 3 + õppekeel
KiVa kogemus	-0,02 (0,06)	-0,03 (0,05)	0,01 (0,04)
II kooliaste		-0,32 *** (0,02)	-0,32 *** (0,02)
III kooliaste		-0,46 *** (0,03)	-0,47 *** (0,03)
ET vs RU/KK			0,11 *** (0,03)
Konstant	3,89 *** (0,05)	4,15 *** (0,05)	4,07 *** (0,04)
Vaatlusi	29,463	29,463	29,463
R-squared	0,00	0,05	0,05

Märkus: sulgudes on robustne standardviga; *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$, ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümblus.

Tabel 3B. Mitmese regressiooni kolme mudeli tulemused hindamaks KiVa programmi võimalikku mõju õpilase tajutud heaolule võttes kontrolli alla kooliastme ja kooli õppekeele.

VARIABLES	(1) KiVa	(2) +Level	(3) +Language
KiVa kogemus	0,00976 (0,0450)	-0,00670 (0,0383)	0,0441 (0,0288)
II kooliaste		-0,316 *** (0,0215)	-0,318 *** (0,0213)
III kooliaste		-0,472 *** (0,0239)	-0,479 *** (0,0238)
ET vs RU/KK			0,145 *** (0,0311)
Konstant	3,910 *** (0,0418)	4,174 *** (0,0388)	4,082 *** (0,0331)
Vaatlusi	29,463	29,463	29,463
R-squared	0,000	0,052	0,058

Märkus: sulgudes on robustne standardviga; *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$, ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümblus.

Tabel 3C. Heaolu hinnangute keskmised ja standardhälbed kolmes kooliastmes eesti ja vene õppekeele-keelekümbeluse alustavates ja KiVa-koolides eraldi ning koolides kokku.

	KiVa-koolid		Alustavad koolid	
	M	SD	M	SD
I ka -ET	4,12	0,77	4,13	0,80
II ka -ET	3,82	0,80	3,68	0,83
III ka -ET	3,64	0,87	3,67	0,87
I ka -RU/KK	4,27	0,77	4,23	0,73
II ka -RU/KK	3,97	0,83	3,81	0,83
III ka -RU/KK	3,77	0,97	3,84	0,89
I ka	4,16	0,78	4,19	0,76
II ka	3,86	0,81	3,77	0,83
III ka	3,68	0,91	3,78	0,89
KOKKU	3,77	0,86	3,77	0,86

Märkus: M – keskmine, SD – standardhälve, ka – kooliaste, ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümbelus,

Tabel 3D. Aktsepteerituse hinnangute keskmised ja standardhälbed kolmes kooliastmes eesti ja vene õppekeele-keelekümbeluse alustavates ja KiVa-koolides eraldi ning koolides kokku.

	KiVa-koolid		Alustavad koolid	
	M	SD	M	SD
I ka -ET	4,11	0,81	4,06	0,74
II ka -ET	3,79	0,85	3,64	0,89
III ka -ET	3,55	0,90	3,55	0,92
I ka -RU/KK	4,12	0,86	4,20	0,78
II ka -RU/KK	3,85	0,90	3,80	0,87
III ka -RU/KK	3,81	1,01	3,90	0,96
I ka	4,11	0,83	4,15	0,77
II ka	3,81	0,86	3,75	0,88
III ka	3,64	0,95	3,77	0,96
KOKKU	3,72	0,90	3,76	0,92

Märkus: M – keskmine, SD – standardhälve, ka – kooliaste, ET – eesti keel, RU/KK vene õppekeel või keelekümbelus.